

FÓRUM ARCHIVÁROV

— Roč. XIII. č. 7 —

— September 2002 —

Z o s v e t a

73. nemecké archívne dni

UŽ tradične začiatkom jesene, v dňoch 17. – 20. septembra 2002 sa konali v najstaršom meste Nemecka v Trieri, niekdajšom centre Rímskeho impéria, archívne dni na tému Archívy a bádanie /Archive und Forschung/. Odborné rokovanie bolo spojené s výstavou technológií, ktoré sa využívajú v archívoch. Archívnych dní sa zúčastnilo do 800 členov. Rokovania prebiehali v hoteli, ktorý je prispôsobený práve na podujatia podobného rázu.

Ešte pred oficiálnym zahájením archívnych dní 17. septembra sa konali porady komunálnych archívov

a zasadnutia pracovníkov, zaoberajúcich sa vyučovaním v archívoch. 17. septembra sa uskutočnilo aj tradičné stretnutie predstaviteľov zahraničných archívov, ktorí boli pozvaní na nemecké archívne dni. Okrem predstaviteľov Rakúska, Česka, Poľska, Maďarska, Slovinska, Chorvátska sa zúčastnili archívnych dní aj predstavitelia Lotyšska, Švajčiarska a samozrejme Slovenska.

Rokovanie viedol Dr. Volker Wahl, predseda Spolku nemeckých archivárov. Okrem výmeny praktických informácií ako adresy predstaviteľov jednotlivých archívnych spoločenstiev

a okrem základných informácií o škodách spôsobených povodňami v Česku a v Nemecku boli témami rokovania najmä Deň otvorených dverí v roku 2004 a Svetový kongres vo Viedni v roku 2004. Zúčastnení sa dohodli, že vytvoria v záujme lepšej koordinácie jednotlivých národných archívnych podujatí akýsi kalendár udalostí už v najbližšej dobe.

Prvý večer sa pre zahraničných účastníkov konalo prijatie spojené s recepciou u štátneho tajomníka Krajinského ministerstva kultúry Pfalz – Rheinland. Vo večerných hodinách prof. Gunther Franz mal úvodnú prednášku o meste Trier, ktoré má 2000 rokov.

18. septembra 2002 o 10 hodine boli 73. archívne dni slávnostne otvorené zástupcom ministra pre vedu a kultúru, hlavným mešťanom mesta Trier Helmutom Schröerom, riaditeľom Luxemburského národného archívu Kornelom Mederom a predsedom nemeckého knižníckeho spolku Fridrichom Grießelmanom. Pozdrav v mene zahraničných účastníkov a zároveň pozvanie na 15. medzinárodný archívny kongres predniesol prof. Lorenz Mikoleczky,

generálny riaditeľ Rakúskeho štátneho archívu a podpredseda ICA. Úvodnú prednášku na tému Postmoderná teória o histórii a dokumenty predniesol prof. Winfried Becker z Pasau.

V poobedňajších hodinách sa konali zasadnutia jednotlivých sekcií –

I. sekcia sa venovala archívnej vede a pomocným vedám historickým,

II. sekcia úlohe archívov pri výskume,

III. sekcia archívneho právu a prístupu k archívnym dokumentom,

IV. sekcia archívom ako sprievodcom výskumu – ich očakávaniam a možnostiam.

Vo večerných hodinách sa uskutočnila krátka recepcia u mešťanostu, v priestoroch výstavy archívnej techniky a po nej sa mohli záujemci bližšie porozprávať s výrobcami vystavených tovarov.

19. septembra sa konali zasadnutia siedmich odborných skupín, v prvej sa zišli archivári zo štátnych archívov, v druhej archivári z mestských a osobitných archívov, v tretej archivári z cirkevných archívov, vo štvrtnej archivári z rodových a rodinných archívov, v piatej archivári z hospodárskych archívov, v šiestej

archivári z parlamentných archívov a archívov politických strán a v siedmej skupine archivári z masmédií. Zasadnutie siedmej skupiny bolo spojené so zasadnutím ôsmej skupiny, ktorú tvorili archivári z vysokých škôl a vedeckých inštitúcií. V dopoludňajších hodinách sa konalo valné zhromaždenie Spolku nemeckých archivárov a poobede spoločné zasadnutie všetkých účastníkov na tému Archívy a historické bádanie. V jednotlivých referátoch, ako aj diskusných príspevkoch sa hovorilo najmä o očakávaniach historikov stredoveku od archívov a historikov miest a obcí.

Posledný deň **20. septembra 2002** sa uskutočnili exkurzie podľa

výberu s možnosťou návštevy Luxemburgu, ako aj bližšieho, či vzdialenejšieho okolia samotného mesta Trier.

Nemecké archívne dni, ako tradične mali mimoriadne bohatý program. Každý archivár si mohol nájsť niečo, čo ho skutočne zaujímalo. Mnohí si však neprišli len vypočuť odbornú prednášku, či referát, ale čoraz väčší význam nadobúda aj výstava archívnej techniky. Má nielen informačný charakter, ale uzatvárajú sa tu kontrakty, zmluvy pre mnohých archivárov najmä z malých mestských, či iných archívov. Poskytuje jedinečnú príležitosť v oblasti informácií a zároveň poskytuje možnosť nadväzovania kontaktov.

Veronika Nováková

Putovné zasadnutie maďarských archivárov

4. – 6. septembra 2002 sa uskutočnilo putovné zasadnutie Spolku maďarských archivárov v sídle Somogskej župy v Kaposvári. Slávnostné otvorenie, ako aj celá

konferencia prebiehali v univerzitnom mestečku, ktoré je vzdialené asi 10 km od samotného mesta. Každoročné putovné zasadnutie bolo otvorené v prítomnosti štátnej tajomníčky

Ministerstva kultúrneho dedičstva MR, hlavného notára Somogskej župy a primátora mesta.

Spoluorganizátorom podujatia bol Župný archív Somogskej župy. Štátna tajomníčka Ministerstva kultúrneho dedičstva MR vo svojom úvodnom referáte zdôraznila aktívny prístup súčasnej vlády ku kultúrnemu dedičstvu, ubezpečila, že naďalej budú podporovať archívy. Za uplynulých šesť rokov boli uskutočnené rekonštrukcie budov v siedmych župách v hodnote vyše 10 miliárd forintov a od roku 1996 bolo na ochranu archívnych dokumentov vynaložených 696 miliónov forintov. Za vážny problém považuje nedostatočný nárast archivárov za uplynulé roky, keďže za sledované obdobie – od roku 1996 množstvo archívnych dokumentov prevzatých do úschovy archívov narástlo o 40%, pričom počet archivárov sa zvýšil len o 5%. V archívoch v Maďarsku pracuje v súčasnosti podľa vyjadrenia štátnej tajomníčky 900 odborníkov bez pomocných a iných činností. Štátna tajomníčka vyzdvihla dobrú spoluprácu s archívnym kolégiom a odborným dozorom nad archívami, prisľúbila, že na program zasadnutia vlády v roku 2003 sa dostane prerokovanie

rozšírenia úložných priestorov župných archívov a osobitnú pozornosť budú naďalej venovať kontinuite a ďalšiemu zlepšovaniu ochrany archívnych dokumentov, pričom prisľúbila aj zvýšenie počtu odborných pracovníkov a zdôraznila, že už spomínané archívne odborné kolégium bude mať naďalej rozhodujúcu kompetenciu v oblasti rozvoja archívnictva v Maďarsku.

Po spoločnom rokovaní, ktoré trvalo len doobeda a okrem už spomínaných slávnostných príhovorov a prejavu štátnej tajomníčky neboli na programe žiadne iné odborné referáty, rokovanie pokračovalo v sekciách zameraných na ochranu archívnych dokumentov, na vydávanie prameňov a na medzinárodnú spoluprácu.

Zahraniční hostia, ktorí v Kaposvári boli z 13 štátov a to okrem Maďarska z Nemecka, Rakúska, Poľska, Česka, Slovinska, Chorvátska, Estónska, Litvy, Lotyšska, Rumunska, Ruska a Slovenska, boli zaradení do poslednej zo spomínaných sekcií a boli vopred vyzvaní, aby si pripravili referát o medzinárodnej spolupráci v nemeckom, anglickom alebo ruskom jazyku.

Úvodný referát na uvedenú problematiku v rámci zasadnutia

sekcie mal predseda Spolku maďarských archivárov László Szögyi, ktorý zdôraznil, že pre Maďarsko má mimoriadne veľký význam dvojstranná spolupráca s okolitými štátmi, do ktorej samozrejme patrí aj Slovensko. Zaoberal sa tiež formou spolupráce medzi jednotlivými spoločnosťami. Okrem účasti na medzinárodných konferenciách a spolupráci medzi národnými archívami veľký význam pripisoval spolupráci medzi jednotlivými regionálnymi archívami a samozrejme medzi spoločnosťami, najmä v oblasti výmeny odborníkov.

O spolupráci Maďarského krajského archívu s inými národnými archívami vo svojom príspevku rozprával riaditeľ Maďarského krajského archívu Lajos Gecsényi.

Zo zahraničných účastníkov ako prvá vystúpila predstaviteľka Spoločnosti slovenských archivárov Dr. Veronika Nováková. Informovala o prioritách v medzinárodnej spolupráci Spoločnosti slovenských archivárov, pričom poukázala na úzke kontakty najmä zo zahraničnými spoločnosťami a ponúkla možnosť výmeny odborníkov formou reciprocity. Prof. Csendes, predseda Rakúskej spoločnosti archivárov hovoril o ich zahraničných kontaktoch, ktoré

predstavujú najmä účasť na vedeckých podujatiach.

Predseda Spoločnosti nemeckých archivárov prof. Wahl hovoril o skúsenostiach nemeckých archivárov, z ktorých 2200 sú členmi archívnej spoločnosti. Zahraničná spolupráca Spoločnosti sa uskutočňuje vo forme účasti na archívnych podujatiach organizovaných inými spoločnosťami a Spoločnosť nemeckých archivárov tiež každoročne pozýva svojich hostí na nemecké archívne dni.

O situácii v Rumunsku informovala zástupkyňa Spoločnosti Davida Prodana. Spoločnosť pracuje od roku 1995 a má najmä dobré kontakty s maďarskými župnými archívami. Spolu so Župným archívom v Nyíregyháze vydali spoločnú publikáciu.

Zástupca Srbského národného archívu, ako aj Slovinského archívu zdôrazňovali význam spolupráce najmä s okolitými štátmi a najmä štátmi, ktoré vznikli z niekdajšieho Rakúska-Uhorska.

Predseda Spoločnosti českých archivárov informoval prítomných o záujme českých archivárov o medzinárodnú spoluprácu, ktorá je však limitovaná finančnými možnosťami Spoločnosti. Informoval aj

o škodách, ktoré boli spôsobené povodňami v Českej republike v oblasti archívov a registratúr. Aktuálne informácie o spoločnosti môže záujemca nájsť na internetovej stránke www.cesarch.cz.

Zástupca Spoločnosti poľských archivárov z Torúne informoval o širokých kontaktoch Spoločnosti, ktoré sa neobmedzujú len na európske, ale aj na ázijské a zámorské štáty. Vďaka podnikaniu táto Spoločnosť si môže dovoliť rozsiahle kontakty. Aktuálne informácie o Spoločnosti záujemca nájde na internetovej stránke www.sap.naw.pl.

Záujem o spoluprácu mali aj predstavitelia archivárov z pobaltských štátov, ktorí však skôr zastupovali archívy univerzít, než samotnú spoločnosť archivárov. Hovorili najmä o spolupráci inštitúcií, kde pôsobia. Aktuálne informácie o ich činnosti môžete nájsť na internetových

stránkach: www.archyvai.lt a www.ra.lt.

Zasadnutie sekcie pre medzinárodnú spoluprácu sa skončilo v podvečerných hodinách. Ukázalo sa, že až na jazykové problémy, ktoré nastali v dôsledku toho, že niektorí z účastníkov používali ako dorozumievací jazyk angličtinu a niektorí nemčinu, prípadne ruštinu, všetky spoločnosti deklarovali ochotu spolupracovať a rozšíriť medzi - národné kontakty podľa svojich možností. Súbežne so zasadnutím tejto sekcie prebiehala práca aj v dvoch ďalších sekciách, o ktorých sa budete môcť dočítať v odbornom časopise Spoločnosti maďarských archivárov.

Druhý rokovací deň sa uskutočnil výlet a tretí deň doobeda sa pokračovalo v práci v sekcii pre hospodárskych pracovníkov a v sekcii pre využívanie výpočtovej techniky.

Veronika Nováková

Spoločné dejiny v zrkadle archívnych prameňov a vo výuke dejepisu

Konferencia pod týmto názvom sa uskutočnila v dňoch 25. – 26. septembra 2002 v Miskolci, v sídle Maďarskej akadémie vied. Usporiadateľmi boli Maďarská a Slovenská akadémia vied - Slovensko – maďarská historická komisia, Spolok archivárov Maďarska, Spoločnosť slovenských archivárov, akademický výbor v Miskolci a Univerzita v Miskolci. Na podujatí sa zúčastnili okrem členov oboch akadémií archivári z Maďarska a Slovenska.

Myšlienka zorganizovať takúto konferenciu vznikla na jar 2002. Členovia Spoločnosti slovenských archivárov boli o tejto akcii informovaní osobitným listom v priebehu mesiaca máj 2002. Z členov Spoločnosti slovenských archivárov sa prihlásilo asi 20 členov, no v skutočnosti prítomní na tomto zaujímavom a určite poučnom podujatí boli predstavitelia Slovenského národného archívu, Odboru archívnictva a spisovej služby MV SR, Katedry archívnictva a pomocných vied historických, Štátneho ústredného banského

archívu, Štátneho okresného archívu v Leviciach, v Šali a Mestského archívu v Košiciach.

Rokovanie sa začalo 25. septembra podľa a prebehlo podľa programu nasledovne:

Plenárne zasadnutie viedol László Szögi, predseda Spolku maďarských archivárov /MLE/ a konferenciu otvoril József Bessenyei, dekan Univerzity v Miskolci.

Po ňom slávnostný príhovor predniesli Peter Zelenák, predseda slovenskej časti Slovensko – maďarskej historickej komisie a György Jakab, vedecký pracovník Krajského vzdelávacieho inštitútu.

O spolupráci Slovenského národného archívu a Maďarského krajského archívu hovoril Peter Draškaba, riaditeľ Slovenského národného archívu, ktorý navrhol aj niektoré nové oblasti spolupráce.

Veronika Nováková za Spoločnosť slovenských archivárov rozprávala o počiatkoch spolupráce slovenských a maďarských archi-

várskych spolkov. /Referát bude osobitne publikovaný/.

O možnosti vedeckej a archívnej spolupráce medzi Maďarským krajinským archívom a slovenskými archivármi hovoril pracovník Maďarského krajinského archívu István Németh.

Ďalším referujúcim bol Árpád Tyekvicska zo Župného archívu v Nyíregyháze, ktorý hovoril o možnostiach cezhraničnej spolupráce na území historického Novohradu.

Erzsébet Csomborová zo Župného archívu Esztergom – Komárom predniesla referát o spolupráci Komárňansko – Ostrihomského župného archívu so Štátnym oblastným archívom v Nitre. Táto spolupráca siaha do začiatku 90-tych rokov. V posledných rokoch sa však obmedzuje len na bádanie v ŠOBA v Nitre, recipročne možnosť bádania v Ostrihome sa nevyužíva.

Mária Hajdúová z Archívu mesta Košíc hovorila o spolupráci Archívu mesta Košíc so Župným archívom v Miskolci, ktorá má dlhú tradíciu a je veľmi úspešná. Autorka príspevku upozornila aj na obmedzené možnosti tejto spolupráce zo strany Mestského archívu v Košiciach. O tej istej spolupráci vo svetle spoločných

publikácií referoval István Dobrossy, riaditeľ z Borsod – Abaúj-Zemplénskeho archívu.

Na otázku snahy a možnosti cezhraničnej spolupráce hovoril ďalší pracovník tohto archívu György Rózsa.

Ako posledná v prvý rokovací vystúpila so svojím referátom Eva Vrabcová zo Slovenského národného archívu a hovorila o archívnych pomôckach a o kvalite nimi poskytovaných informácií pre bádateľov. /Tento referát bol z časových dôvodov presunutý z druhého dňa na prvý/.

Záverom rokovania prvého dňa prehovoril László Szarka, predseda maďarskej časti Maďarsko – slovenskej historickej komisie, ktorý uvítal spoločné zasadnutie archivárov a snahu o zlepšenie informovanosti a o možnom vydaní spoločných pramenných edícií.

Večer sa uskutočnila recepcia dekana univerzity v Miskolci, ktorá poskytla výborné možnosti na bližšie prerokovanie spoločných názorov a problémov.

Druhý rokovací deň prebiehal v troch sekciách.

Doobeda v sekcii pre sprístupňovanie archívnych prameňov vo

forme archívnych pomôcok a edícií dokumentov a v sekcii pre počítačové spracovanie archívnych dokumentov. Prvú sekciu viedla Veronika Nováková.

Prvý referát predniesla Mária Stieberová z Odboru archívnictva a spisovej služby MV SR na tému Príprava a sprístupňovanie archívnych pomôcok na Slovensku.

Po nej nasledoval referát Slováci v Budapešti, alebo možnosti štúdia vo fondoch Archívu hlavného mesta Budapešti, ktorý predniesol Csaba Héjj z Archívu hlavného mesta Budapešti.

Predseda Spolku maďarských archivárov László Szögi z Univerzitného archívu a knižnice predniesol referát Možnosti využitia edície dokumentov o novovekej uhorskej peregrinácii v práci slovenských archivárov a historikov a predstavil publikáciu, ktorú vydali v roku 2002 o promovaniach na Trnavskej univerzite, ktorá sa dozaista stretne s veľkým záujmom aj na Slovensku.

O dokumentoch k dejinám Slovákov v Novohrade predniesol referát Sándor Hausel z Archívu Novohradskej župy. Upozornil na zaujímavé pramene k evanjelickej cirkvi, ktoré môžu byť využité nielen pre historické ale aj jazykové účely.

O zaujímavej publikácii, ktorá je registrom archívu rodiny Palásthy hovorila pracovníčka Komárňanského župného archívu Krisztina Tóth, ktorá je zároveň aj editorkou spomínaného registra pod názvom A Palásthy család levéltára 1256 – 1847, ktorý vyšiel v Ostrihome v roku 2001. Prevažná väčšina publikovaných prameňov sa vzťahuje na územie dnešného Slovenska.

Spoločný referát pripravili pracovníci Borsod – Abaúj – Zemplénskeho archívu Tamás Bodnár a Zita Horváth pod názvom Pramene k dejinám župy Borsod – Abaúj – Zemplén v oblastných archívoch v Levoči a v Košiciach. Pracovníci tohto archívu vykonávajú už dlhšiu dobu pravidelný výskum v uvedených archívoch na Slovensku a výsledky ich práce boli publikované v mnohých odborných publikáciách. /Autori prisľúbili uverejnenie zoznamu doteraz vyšlých prác. Publikovať budeme neskôr./

V diskusii odznali drobné referáty. Leon Sokolovský upozornil na registár z listín, ktoré sú uložené v Štátnom okresnom archíve v Rimavskej Sobote. Táto drobná publikácia bola doteraz v kruhu maďarských archivárov neznáma.

Súbežne s prvou sekciou prebiehalo rokovanie aj v druhej sekcii pod vedením Györgya Rácza z Maďarského krajinského archívu, ktorý v úvode zasadnutia hovoril na tému Počítačové spracovanie stredovekých archívnych dokumentov a ich publikácia na CD-Rome.

Po ňom vystúpil pracovník Slovenského národného archívu Stanislav Šotník s referátom Prvé skúsenosti, možnosti a ďalšie perspektívy spracovania archívnych fondov pomocou programu Bach. Prednáška bola spojená s ukážkami, ktoré pripravil Konstantin Damjanov, zástupca firmy BACH.

O využití výpočtovej techniky pri zostavení publikácie Databáza graduovaných na Trnavskej univerzite v rokoch 1635 – 1777 hovorili Júlia Varga, Krisztina Bognár a József Mihály Kiss z Univerzitného archívu ELTE.

Podobne o skúsenostiach s vypracovaním registára pomocou počítača hovorila pracovníčka Župného archívu Klára Kántor pod názvom Regesty župných kongregácií Ostrihomskej župy 1638 – 1702. Táto publikácia vyšla v roku 2001 a obsahuje veľa údajov aj pre územie dnešného Slovenska.

Poobede sa konalo zasadnutie ďalšej sekcie pod názvom Pramene k spoločným dejinám v univerzitných a cirkevných archívoch, kde žiaľ Spoločnosť slovenských archivárov nemala žiadne zastúpenie. Sekciu viedol László Szögi a prednesené boli nasledovné referáty:

Mastalír Ernőné – Szemerey Tamásné z Univerzitného archívu v Nyíregyháze: Výskum archívnych dokumentov Banskej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici, András Hegedűs z Ostrihomskeho prímiešského archívu: Dokumenty k dejinám Slovenska v archíve Ostrihomskeho arcibiskupstva, Attila Szendi z Univerzitného archívu v Miskolci: Výskum archívnych dokumentov Banskej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici, László Matus z Krajinského evanjelického archívu v Budapešti: Archívne dokumenty peštianskeho evanjelického zboru.

V rámci zasadnutia Slovensko-maďarskej historickej komisie bola prerokovaná príprava spoločnej učebnice dejepisu, ktorá sa bude využívať na Slovensku, ako aj v Maďarsku.

Veronika Nováková

Na nasledujúcich stránkach uvádzame referát, ktorý na uvedenom podujatí predniesla predsedníčka Spoločnosti slovenských archivárov Dr. Veronika Nováková:

Vážené dámy, vážení páni, milé kolegyne, milý kolegovia,

Myšlienka založenia stavovskej organizácie archivárov na Slovensku vznikla len v decemri 1989, v čase tzv. sametovej revolúcie. Ku konštituovaniu Spoločnosti slovenských archivárov došlo na jar 1990. Patríme teda medzi spoločnosti, ktoré síce nemajú dlhú históriu, no môžu sa pýšiť tým, že ich vznik bol súčasťou demokratických premien v spoločnosti. Azda aj táto skutočnosť predurčila nielen naše predstavy o práci v rámci spoločnosti, ale dozaista aj naše smerovanie, čo sa týka zahraničných kontaktov. Medzi prvé samozrejme patrili kontakty s českými kolegami. Česká archívna spoločnosť vznikla tiež v roku 1990. Po sametovej revolúcii, kedy sa spoločnosť na Slovensku začala mimoriadne veľkou mierou zaujímať o okolité krajiny, aj archivári zo Slovenska podnikali prvé exkurzie do zahraničných archívov a hľadali kontakty s archivármi zo susedných krajín. Uskutočnili sa návštevy

rakúskych, nemeckých a francúzskych archívov, čo bolo samozrejmé, veď archivári, s výnimkou niekoľkých našich predstaviteľov, nikdy nemali možnosť vidieť archívne priestory v zahraničí. V tejto atmosfére vznikali aj prvé družobné kontakty medzi jednotlivými archívmi zo Slovenska a Maďarska. Iniciatíva nechýbala ani niektorým mestám, azda je potrebné spomenúť aspoň Tatabányu, ktorej môžeme vďačiť za kontakty medzi Štátnym archívom v Nitre a Ostrihomským župným archívom.

Spoločnosť slovenských archivárov začala svoje zahraničné kontakty budovať systematicky od roku 1993, kedy sa prvý krát zúčastnil predstaviteľ Medzinárodného kolégia v Mníchove na medzinárodnej konferencii o práci spolkov. V roku 1994 sa zúčastnili prvý krát ako naši hostia dvaja predstavitelia maďarského Spolku archivárov nášho zasadnutia v Rajeckých Tepliciach. Oficiálne

kontakty sa môžu teda datovať na tento rok. Z rozhodnutia valného zhromaždenia z roku 1994 sa začali budovať aj iné kontakty, veď už vtedy bolo jasné, že naša stavovská organizácia, po prvých rokoch práce poznačenej najmä eufóriou zo zamatovej revolúcie, chce prispieť a zmeniť všetko a že sa chce poučiť od zahraničných partnerov, ktorý vyvíjali svoju prácu už dlhšie. Kvalitatívne nové kontakty sa začali budovať od roku 1995, odkedy sa naša stavovská organizácia stala súčasťou medzinárodnej organizácie archívov ICA v kategórii B, v ktorej sú členovia stavovských organizácií.

Sprievodným javom postupne sa upevňujúcich kontaktov medzi Spoločnosťou slovenských archivárov a Spolkom maďarských archivárov boli aj množiace sa osobné kontakty a priateľstvá medzi archivármi zo Slovenska a Maďarska. Nielen archívy pri spoločných hraniciach, ale aj vzdialenejšie archívy nadviazali priateľské vzťahy, a stalo sa dobrým zvykom, že archivári najmä z Popradského okresného archívu a archivári z Gyuly, či z Jágru nadviazali aj dovolenkové priateľstvá. Väčší záujem o slovenské archívy zo strany maďarských archivárov sa

prejavil v rokoch 2001 a 2002, kedy už vo väčšom počte mali možnosť v rámci študijných ciest navštíviť a poznať archívy na Slovensku. Osobné návštevy a osobné kontakty prispeli k rozplynutiu niekdajšieho napätia medzi archivármi a tak dnes už môžeme hovoriť o potrebe prejsť na novú formu kontaktov medzi spoločnosťami.

Okrem účasti na spoločných podujatiach, výmeny odborníkov, je potrebné postaviť nové ciele, ktoré zúročia už nadobudnuté skúsenosti a prejsť k sfére rozšírenia spoločných projektov, ktoré by priniesli úžitok pre všetkých záujemcov o štúdium archívnych dokumentov v oboch štátoch. Nielen spoločné dejiny, ale aj rozdelené archívne fondy upriamujú našu pozornosť do oblasti vydávania spoločných archívnych pomôcok na rôznych úrovniach.

Dovoľte mi načrtnúť niekoľko návrhov do blízkej či vzdialenejšej budúcnosti.

1. Medzi základné úlohy spoločných projektov dozaista patrí poskytnutie čo najkompletnejšej informácie o uložení, stave a spracovanosti archívnych fondov a zbierok na území jednotlivých štátov. Súpis archívnych fondov patria

medzi základné pomôcky, ktoré sú dispozícií. Na Slovensku boli publikované aktuálne informácie v rokoch 2000 - 2002. Zo štvorzväzkového informatívneho sprievodcu do maďarčiny bol v rámci projektu okresného archívu v Šali preložený prvý zväzok o archívnych fondoch SNA a ŠUBA a 7 ŠOBA. V súčasnosti sa pripravuje zoznam mestských fondov a fondov uložených v ŠOKA do roku 1918. Tieto projekty neposkytujú len informácie uvedené v informatívnom sprievodcovi ale predstavujú aj skladbu archívnej pomôcky, alebo zloženie fondu, či iné dôležité údaje ohľadne bádateľnosti fondu. Z maďarských archívov komplexný súpis fondov na Slovensku chýba, k dispozícií máme len niektoré archívy, samozrejme najširšie informácie máme z archívov, ktoré sa nachádzajú v Budapešti. Informatívneho sprievodcu o maďarských archívoch majú viaceré archívy, no tento splňa iné ciele a neobsahuje presné zoznamy fondov. Presné zoznamy fondov zatiaľ ani z internetu nepoznáme.

2. pre lepšiu informovanosť bádateľskej verejnosti, by bolo potrebné v oboch štátoch vytvoriť

jedno archívne pracovisko, kde by sa sústredili všetky archívne pomôcky z druhej krajiny. Nemyslím len tlačou vydané repertoria, ale aj strojopisom vyhotovené základné inventáre, katalógy či registre. Azda by sme sa mohli pri vybudovaní takéhoto pracoviska uchádzať o finančné prostriedky z orgánov oboch štátov. Význam takéhoto pracoviska na tomto fóre určite netreba dôrazňovať, zahraničný pobyt by sa potom mohol skutočne efektívne využiť.

3. Okrem týchto dvoch základných úloh, navrhujem vydávanie dvoj-jazyčných archívnych pomôcok z fondov, ktoré sú rozdelené. Azda by stál za úvahu aj preklad už existujúcich archívnych pomôcok. Nemuselo by ísť o nejaký úradný preklad, ale o bežné, zrozumiteľné pretlmočenie. Keď dokázali vydať spoločného sprievodcu alpské krajiny, nemyslím, že by to mal byť problém u nás.

4. za dôležitú úlohu považujem aj vydávanie prameňov, čo žiaľ musím konštatovať, že na Slovensku zostáva azda nie príliš smelou požiadavkou, že spoločnosti oboch štátov by mali presadiť, aby takéto edície v národ-

ných jazykoch mali stručné resumé v druhom jazyku. Túto úlohu by mohli na seba prevziať práve stavovské organizácie.

Dozaista by takýto ústretový krok prispel k lepšiemu porozumeniu.

Z DOMOVA

Konferencia Terra Wag – Tisíc rokov jedného regiónu

Dňa 13. septembra sa konala v zasadačke Mestského úradu v Šali medzinárodná konferencia pod názvom Terra Wag – Tisíc rokov jedného regiónu. Konferencia, ktorej organizátormi boli Spoločnosť Petra Pázmánya a Štátny okresný archív v Šali sa venovala 1000. výročiu prvej písomnej zmienky bývalého kráľovského majetku, ktorý Štefan I. svojou listinou z roku 1002 daroval Panonhalskému opátstvu. Územie (Terra Wag), ktoré sa spomína v dodatku listiny sa rozprestieralo v katastri dnešných obcí Diakovce, Kráľová n/V, čiastočne Tešedíkova

a mesta Šale, od 12. storočia sa označovalo ako Sala.

Konferencia formou prednášok dala možnosť na široký prehľad regionálnymi dejinami Šale a okolia od 11. až do polovice 20. storočia. Úvodným referátom bola prednáška PhDr. Jána Lukačku CSc. z katedry slovenských dejín FF UK v Bratislave, ktorá sa zamerala na stredoveké dejiny územia „Terra Wag“, s hlavným zreteľom na účinkovanie benediktínov a neskoršie premonštrátov. Prednáška PhDr. Veroniky Novákovej, riaditeľky ŠOKA v Šali priblížila problematiku historického vývoja dejín mestečka

Šaľa a okolia od stredoveku do začiatku 16. storočia, kedy sa Šaľa stala majetkom ostrihomského arcibiskupa. 16. a 17. storočie bolo poznamenané udalosťami reformácie a protireformácie. Šaľa bola od roku 1586 majetkom jezuitov, ktorí v roku 1598 premiestnili do mestečka kolégium z Kláštora pod Znievom. Význam kolégia a udalosti reformácie a protireformácie boli ústredné témy prednášky Mgr. Margity Gálovej zo ŠOKA Šaľa. Územie dolného toku Váhu v období protihabsburských stavovských povstaní v 17. a 18. storočí malo významnú úlohu. Šaľa so svojim vojenským opevnením /prezídium/ predstavovala menšie strategické miesto, tvorila akúsi baštu pri rieke Váh. Udalosťami povstania Štefana Bocskayho, Imricha Thökölyho a Františka Rákociho II. sa zaoberal PhDr. Ivan Mrva CSc., riaditeľ archívu SAV. Od polovice 19. storočia bola Šaľa administratívnym a hospodárskym centrom novovytvoreného okresu. Hoci hospodársky a spoločenský vývoj regiónu dočasne zabrzdlili dôsledky prvej a druhej svetovej vojny, obdobie do roku 1945 sa vyznačovalo najväčšími zmenami. Toto obdobie priblížil vo svojej prednáške Mgr. Ladislav Bukovszky zo ŠOKA v Šali.

Rad prednášok o histórii územia Terra Wag uzavrela PhDr. Izabela Danterová z Vlastivedného múzea z Galanty, ktorá svojou zaujímavou prednáškou predstavila tradičné formy hospodárenia (rybolov, včelárstvo atď.) v oblasti dolného toku Váhu.

Na konferencii okrem domácich prednášateľov vystúpili aj kolegovia z Maďarska. Hajnalka Vörös zo Župného archívu vo Veszpréme s prednáškou „Šľachtici z Nitrianskej stolice vo Veszpréme v 18.-19. storočí“ a Dr. Ferenc Nagy, riaditeľ Župného archívu v Nyíregyháze s referátom „Vývoj poľnohospodárstva Sabolčskej stolice v období 17.-19. storočia.“

Po ukončení konferencie bola v priestoroch Štátneho okresného archívu otvorená výstava k danej tematike. Pracovníci archívu okrem kópií archívnych dokumentov priblížili tisíc rokov regiónu aj muzeálnymi predmetmi a dobovými pohľadnicami obcí a miest. Po slávnostnom otvorení výstavy nasledovala bohatá recepcia, kde kolegovia okrem hodnotení podujatia si mohli vymeniť aj názory k súčanej problematike slovenského archívniectva.

Ladislav Bukovszky

Štátny okresný archív v Martine

Keď v novembri v roku 1955 vymenovali pána Martina Oriška do funkcie okresného archivára, určite netušil, aké úskalia a ťažká práca ho čaká. Okresný archív bol umiestnený v bývalom župnom dome /stavba z 18. storočia/ a archívny materiál na - hádzaný na kopách. V roku 1956 v správe podávanej na Okresný národný výbor v Martine napísal: „Dokumenty veľkej historickej ceny podľahnú istej skaze. Miestnosti sú vlhké, pre úradovanie nespôsobilé. Spisy sú z väčšej čiastky už zhnité a rozpadávajú sa.“

V archíve v tom období bolo uložených deväť najdôležitejších fondov. Medzi nimi Okresný úrad Martin z rokov 1923 – 1945, Okresný úrad práce, ONV Martin.

Po reorganizácii v roku 1960 druhý turčiansky archív so sídlom v Turčianskych Tepliciach splynul s martinským archívom.

Do roku 1960 archív sústredil 50 fondov. Bolo potrebné prijať ďalšiu pracovnú silu. V decembri 1961 nastúpila na miesto archívnej pracovníčky Anna Krivošíková, ktorá

v archíve pracovala nepretržite až do roku 1984.

V roku 1962 Martin Orišek odchádza z archívu. Na miesto vedúcej nastupuje Paulína Valková. S ňou sa spája dlhé obdobie okresného archívu. Vo funkcii riaditeľky zotrvala až do konca roku 1999, kedy odišla do dôchodku.

Rok 1993 sa stal pre okresný archív významným rokom. Skončilo sa dlhoročné úsilie pani Valkovej o samostatnú a vyhovujúcu budovu archívu, o sústredenie archívneho materiálu pod jednu strechu. Veď sťahovanie a nevyhovujúce prostredie určite archívnym dokumentom neprospieva.

1. apríl 1993 bol ten slávnostný deň, keď martinský okres dostal novú účelovú budovu pre okresný archív. Prestahovaním sa, ako sme boli všetci presvedčení, problémy neskončili. Dlhو sme sa netešili z pekných a vyhovujúcich priestorov. Po troch rokoch začala pretekať strecha nad depozitom a v priestoroch suterénu sa pravidelne objavuje spodná voda. Keď chceme vyhrať my a nie voda,

neostáva nám zas nič iné, ako materiál premiestňovať z vlhkých priestorov a zachraňovať pred vodou. Presne tak, ako to robil pán Oríšek pred 46 rokmi.

V súčasnosti pracuje v okresnom archíve päť pracovníčok. Dve s vysokoškolským vzdelaním, jedna s bakalárskym, dve so stredoškolským, z ktorých jedna absolvovala kvalifikačný kurz archívnictva.

V archíve sa uchováva 373 archívnych fondov v rozsahu 2200 bežných metrov. Štruktúra fondov je podobná ostatným okresným archívom.

Najstarší archívny dokument je z roku 1399 z fondu Mestečko Turany.

Medzi najpočetnejšie archívne fondy patria fondy orgánov štátnej správy a samosprávy. Medzerovite sa zachovali notárske úrady a agenda z jednotlivých obcí okresu Martin a Turčianske Teplice.

Najrozsiahlejším archívnym fondom je Okresný úrad v Martine z rokov 1923 – 1945, ktorý poskytuje cenné informácie k regionálnym dejinám.

Z povojnového obdobia archív uchováva fondy národných výborov

z rokov 1945 – 1990, ktoré sa stanú pre nasledujúce generácie cenným zdrojom informácií pri poznávaní dejín obcí a miest.

Súdnictvo a prokuratúra sú zastúpené Okresným súdom v Martine a v Turčianskych Tepliciach – oddelenie pozemková kniha z rokov 1854 – 1959 a Okresnou prokuratúrou 1949 – 1959. Pozemkovú knihu využívajú niektorí bádatelia pri dopĺňovaní rodokmeňa.

Rozsiahlu časť archívneho materiálu tvoria archívne fondy základných a stredných škôl. Tieto fondy sú využívané hlavne na vyhotovenie duplikátov vysvedčení a potvrdení o návšteve školy pri odchode do dôchodku.

V okresnom archíve sú uložené archívne fondy politických strán, hospodárskych organizácií, JRD, cechov, spolkov a záujmových organizácií.

Verejnosť využíva archívne dokumenty aj na vedeckú a odbornú činnosť. Bádateľské služby využívajú najmä študenti pri vypracovaní seminárnych a diplomových prác. V posledných rokoch sú to najmä študenti Univerzity Mateja Bela

v Banskej Bystrici, ktorí pre svoje seminárne práce využívajú fond Slovenský katolícky sirotinec.

Po územnej reorganizácii v roku 1996 plní Štátny okresný archív

v Martine úlohy na úseku archívniectva a spisovej služby aj pre územný obvod Turčianske Teplice.

Táňa Duchajová

Diplomatická produkcia v stredovekom meste

Konferencie zamerané na niektorú z pomocných vied historických sa už dlhšiu dobu neuskutočnili, a preto bola veľmi sympatická iniciatíva mojich kolegov Júlie Ragačovej a jej manžela Radoslava Ragača zorganizovať konferenciu k diplomatickej produkcii stredovekých miest ako jednej z najzaujímavejších častí výskumu problematiky dejín miest. Významný bol aj podiel Juraja Roháča ako predsedu sekcie pomocných vied historických pri Slovenskej historickej spoločnosti a zástupcu Katedry archívniectva a PVH Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, ktoré zastrešili celé podujatie ako odborní gestori. Celé podujatie sa konalo v historickom Zvolene ako významnom

predstaviteľovi slobodných kráľovských miest na Slovensku v objekte Krajskej knižnice Ľudovíta Štúra. Významným sponzorom celého podujatia bolo aj mesto Zvolen, ktoré práve v tomto čase v predpríprave oslavovalo 760. výročie prvej písomnej zmienky.

Konferencia sa konala v dňoch 4. – 6. Septembra 2002. Jednotlivé príspevky možno rozdeliť do troch skupín:

- prvú tvorili príspevky z obdobia raného stredoveku,

- druhú zastupovalo obdobie vrcholného stredoveku

- tretiu tvoril prelom stredoveku a raného novoveku. Vstupný príspevok Radoslava Ragača predstavil stredovekú mestskú kanceláriu

usporiadajúceho mesta Zvolen ako významného centra Zvolenskej stolice a suseda stredoslovenských banských miest. Na východ Slovenska do významného mesta na Spiši Kežmarku nás preniesol príspevok dlhoročnej pracovníčky ŠOKA Levoča Virgínie Mislovičovej, ktorá sústredila svoju pozornosť na diplomatickú produkciu tohto mesta v období 14. a 15. Storočia.

Mesto Spišská Sobota ako jedno z dôležitých spišských miest predstavila vo svojom príspevku riaditeľka ŠOKA Poprad Božena Malovcová.

Centrum regiónu Malohont Rimavskú Sobotu predstavil z hľadiska diplomatickej produkcie vedúci Katedry PVH a archívniectva prof. Leon Sokolovský.

Turčianske mestečká Mošovce a Kláštor pod Znievom priblížila Júlia Ragačová.

Spišské mestá zálohované Poľsku v roku 1412 z pohľadu provenienčne poľských dokumentov predstavila vo svojom príspevku pracovníčka ŠOKA Poprad Zuzana Kollárová.

Riaditeľ ŠOKA Banská Bystrica Igor Graus predstavil pôsobenie mestského notára v dôležitom centre

ťažby medi a striebra Banskej Bystrici v 16. Storočí.

Riaditeľka ŠOKA Šaľa Veronika Nováková doplnila mozaiku stredovekej diplomatiky pohľadom na kancelársku činnosť v mestečku Šamorín do konca 17. Storočia.

Prvý deň rokovania uzavrela prehliadka expozície gotického umenia, moderného umenia a histórie mesta Zvolen Slovenskej národnej galérie na Zvolenskom zámku.

Príspevok prof. Jozefa Nováka sa dotkol vzťahu sfragistiky ako veľmi dôležitej súčasti diplomatického výskumu pri určovaní najmä prameňov v období 13. A začiatku 14. Storočia.

Prof. Ivan Hlaváček, významný predstaviteľ českej diplomatiky, sa dotkol sprístupňovania mestských kníh českých miest prostredníctvomestskej diplomatiky v edíciách prameňov – Olomouc, Brno a Praha.

Bývalá archivárka mesta Brna Ľudmila Sulitková sa dotkla problematiky sprístupňovania diplomatickej produkcie mesta Brna v stredoveku a ranom novoveku.

Prof. Richard Marsina sa dotkol problému interpolovaných listín s výsadami pre mesto Žilinu z obdobia cisára Žigmunda Luxemburského.

Prof. Marie Marečková z Pedagogickej fakulty Masarykovej Univerzity v Brne sa vo svojom príspevku zaoberala sociálnym postavením bardejovských mestských notárov v prvej polovici 17. Storočia.

Riaditeľ ŠOKA Banská Štiavnica Mikuláš Čelko predstavil bansko-štiavnického notára Baltazára Stecka z prelomu 15. A 16. Storočia.

Odborný asistent na Katedre archívnictva FFUK Juraj Roháč predstavil najstaršiu trnavskú mestskú knihu z obdobia druhej polovice 14. až po zač. 16. Storočia.

Pracovník SNA Svorad Zavarský sa venoval notárskym inštrumentom v Archíve mesta Bratislavy medzi 14. Až 16. Storočím.

Problematike reverzálnych listín v tom istom archíve sa venovala interná doktorandka na Katedre všeobecných dejín FFUK Daniela Hrnčiarová.

Pracovník AMB Ján Kúkel sa venoval štatútom vydávaným širšou radou mesta Bratislavy v ranom novoveku.

Pracovníčka SNA Erika Javošová predstavila hodnoverné miesta a ich fondy, ktoré obsahujú tiež niektoré zaujímavé dokumenty vo vzťahu k mestám, ako napr. hodnoverný odpis

erbovej listiny vydaný Spišskou kapitulou pre mesto Kežmarok.

Asistent na Katedre archívnictva Juraj Šedivý sa venoval vzťahu Bratislavskej kapituly ako centra diplomatickej činnosti a mesta Bratislavy v 13. Storočí.

Druhý deň ukončila zaujímavá exkurzia do okolia Zvolena s prehliadkou Krupiny, kostola v Dobrej Nive, kláštora v Bzovíku a kostola v Sásovej. Uskutočnila sa aj slávnostná recepcia.

M. Šorecová priblížila vo svojom vystúpení testamenty mešťanov z Banskej Štiavnice v 16. Storočí.

Pracovníčka ŠOBA Bratislava Katarína Hodasová venovala pozornosť testamentom trnavských mešťanov v 16. Storočí.

Pracovník Univerzity sv. Cyrila a Metoda Michal Duchoň sa venoval testamentom z Pezinka a Svätého Jura.

Pracovníčka ŠÚBA Banská Štiavnica Lucia Krchnáková sa venovala diplomatickej produkcii Banskobystrickej banskej komory.

Komorské knihy mesta Bratislavy priblížil pracovník Vojenského historického ústavu Vladimír Segeš.

Doplnkom bol aj prezentovanie archoeologického výskumu na

ranostredovekom hrádku v Môťovej pri Zvolene M. Máceloveou, pracovníčkou Pamiatkového úradu v Banskej Bystrici.

Faru sv. Mikuláša ako mestskú faru Zvolena predstavil Martin Chmelík.

Ján Lukačka z Historického ústavu SAV poukázal na najstaršie výsady hostiteľského mesta z polovice 13. Storočia.

Marián Skladaný z Katedry všeobecných dejín FFUK načrtol hospodársku spoluprácu stredo-slovenských banských miest so Zvolenom. Vzťahy Kremnice a Zvolena na konci stredoveku priblížil Daniel

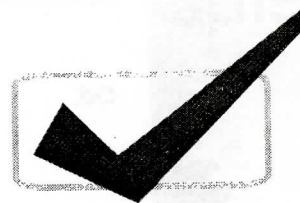
Kianička zo Štátnej mincovne v Kremnici.

Konferenciu uzavrela pracovníčka Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene Ľ. Milanová predstavením cechových pamiatok v tejto inštitúcii.

Celkovo je možné hodnotiť túto konferenciu ako veľký prínos pre prezentáciu diplomatiky miest ako dôležitej súčasti pomocných vied historických, a preto je možné len držať palce usporiadateľom pri príprave a vydaní zborníka s kompletnými prednáškami.

Tomáš Tandlich

Servis pre Vás

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, **sekcia verejnej správy** oznamuje všetkým organizáciám a súkromným osobám, s ktorými

udržiava písomný styk prostredníctvom pošty, že od **1. januára 2003** príde k zmene adresy. Nová adresa bude znieť:

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

sekcia verejnej správy

Drieňová ulica č.22

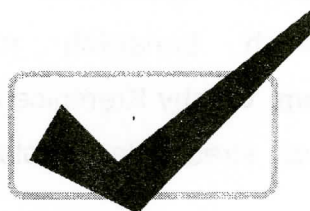
826 86 Bratislava 29

Prosíme všetky organizácie
a súkromné osoby, aby od 1.1.2003

odosielali poštové zásielky na uvedenú
adresu.

Ďakujeme.

Firma Ceiba s.r.o. Štúrovo nám zaslala ponuku na
obáľkový fotopapier, s ktorou Vás na tomto mieste
oboznamujeme:

**MATERIÁLY A TECHNOLOGIE PRE OCHRANU KNÍH A ARCHÍVNYCH
DOKUMENTOV**

Od: Ceiba s.r.o.,
Jesenského 80, Štúrovo

IČO: 36548090
DIČ: 36548090/632

Telefon: 036 7 511538

Mobil: 0905 259541

Fax: 036 7 511538

e-mail: gugem@stonline.sk

Datum: 9.8.2002

Vážený obchodný partner,

posielam Vám informácie o novom výrobku, ktorý úspešne uvádzame na Slovenský trh.

PONUKA - OBÁLKOVÝ FOTOPAPIER

Aplikovateľnosť: Rôzne široká škála papierových zbierok. Grafiky, mapy, písomnosti, notafílie, staré tlačie knihy, periodiká, fotografie, letáky, plagáty, iné

Splňa najvyššie svetové nároky. Úroveň, kvalitu a funkčnosť dosvedčujú atesty na kompatibilitu s **ISO 9706**, **ANSI IT 9.16** a tiež doporučením užívateľov.

V súčasnej dobe v tuzemsku ani v zahraničí neexistuje obdobne kvalitný systém, ktorý je **cenovo dostupný** odborným ústavom, profesionálom i širokej verejnosti. Alternatívou fotoarchivu z papiera a lepenky sú výrobky z plastov, ktoré nesú obecné známe problémy ekologické. napr. výrobky z chlorovaných a nitrovaných plastických hmôt).

Jednotlivé rozmery zohľadňujú podľa formátov ukládaných zbierok i najčastejšie užívané rozmery mobiliárov v muzeách a v archívoch.

V prípade záujmu však doporučujeme pre univerzálnosť použitia a cenu obalkového fotopapiera formát 70x100cm (1 ks / 27.-Skk s DPH)

Papierové obálky sú zhotovené zo špeciálneho papiera, ktorý obdobne ako archivnícka lepenka perman splňa tzv. test PAT photographic activity test (PER ANSI IT9.16)

Papierové obálky 7 unifíkovných typov

Formát 70x100cm možno zväčšiť pomocou Filmoplast P90 (páska s neutrálnym lepidlom)

Špeciálny obalkový papier bez lepidla obsahuje:

- 50% bavlny a 50% chemickej bučiny
- pH studeného výluhu 7,5
- nízky obsah popola
- neobsahuje optické zjasňovacie prostriedky, má hladný povrch
- obsah redukovateľnej síry - < ako 1 ppm
- plošná hmotnosť 120 a 170 g/m²
- úspešné testy v RochesteOr Institute of Technology, USA, podľa normy ANSI IT 9.16

Rád sa s Vami kedykoľvek stretnem, ak o to prejavíte záujem.

S pozdravom

Gustáv Gembický

Konateľ

Naši jubilanti:

K životnému jubileu srdečne gratulujeme a prajeme veľa zdravia, šťastia, osobných a pracovných úspechov našim kolegom /september/:

Mária Havlínová

PhDr. Marta Kamasová

Mgr. Sinková Beatrix

PhDr. Eva Vrabcová

Marta Zlejšia

ŠOBA Košice

ŠOKA Veľký Krtíš

Slovnaft Bratislava

SNA Bratislava

ŠOKA Liptovský Mikuláš

Vydáva Spoločnosť slovenských archivárov 10 x ročne

Redakčná rada: V. Nováková, L. Vrtel', J. Hanus, Z. Kollárová, I. Graus,
V. Hrtánková, V. Morišová

Technická úprava: ŠOKA v Šali, J. Benciová

Náklad: 380 ks

Povolilo: MK SR 1472/96